

Muzeum Przemysłowe

KWARTALNIK

poświęcony sprawom przemysłu krajowego.

Organ Towarzystwa Muzeum Przemysłowego w Rzeszowie.

Wychodzi bezpłatnie w każdym drugim miesiącu kwartału. — Dla chcących otrzymywać „Muzeum Przemysłowe” regularnie prenumerata wynosi rocznie 1 Kor., pojedynczy numer 30 hal.

Ceny ogłoszeń: Cała strona K 20.—, $\frac{1}{2}$ strony K 12.—, $\frac{1}{4}$ strony K 6.—, $\frac{1}{8}$ strony K 3.50, $\frac{1}{16}$ strony K 2.50. Adres na stronie zbiorowej 1 K. — Inseraty na okładce wyżej 30%.

Inż. A. Sumper i Dr T. Pelc

Fabryka wyrobów cementowych i betonowych

we własnej realności

w Rzeszowie, ul. Skarbowa

poleca:

Rury betonowe średnicy 0.15 m do 1 m
Rury betonowe do kanalizacji miast i studzien
Płyty chodnikowe
Płytki posadzkowe zwykłe, kolorowe i terazzowe
Graniczniki
Krawężniki do chodników
Kręgi na studnie
Żłoby dla koni, bydła i nierogacizny
Dachówki cementowe rombowne własnego patentu
Dachówki fclcowane

wogóle wszelkie wyroby cementowe i betonowe na zamówienie wedle specjalnych planów lub opisów.

(110)

Kierownictwo fabryki podejmuje projektowanie wszelkich robót cementowych i betonowych oraz wykonuje je po możliwie najniższych cenach z wzorową dokładnością i pod gwarancją trwałości.

Na zbliżające się Święta!

== Nowość: Sardynki norwesk! ==

Migdały, Rodzynki, Daktyle, Figi, Cykatę, Skórki pomarańczowe, Śliwki, Orzechy włoskie, tureckie i amerykańskie, Marony włoskie, Marmolady: a to morelową, malinową, mieszaną, wyśmienite powidła, świeże winogrona hiszpańskie i wiele innych owoców, Różnorodne Wina, Wódki, Likieri, Rumy, Koniaki, oraz najpiękniejszą Mąkę

poleca Handel

TOMSA

w Rzeszowie

ulica Trzeciego Maja 1. 7.

== Wino dalmatyńskie „Perla Toms”. ==

(130)

Wychodzi bezpłatnie
w każdym drugim
miesiącu kwartału.

Dla chcących otrzy-
mywać „Muzeum
Przemysłowe“ regu-
larnie prenumerata
wynosi rocznie 1 K,
pojedynczy numer
30 hal.

MUZEUM PRZEMYSŁOWE

KWARTALNIK

poświęcony sprawom przemysłu krajowego.

Ceny ogłoszeń:

Cała strona	K 20.—
$\frac{1}{2}$	„ „ 12.—
$\frac{1}{4}$	„ „ 6.—
$\frac{1}{8}$	„ „ 3.50
$\frac{1}{16}$	„ „ 2.50

Adres na stronie
zbiorowej 1 K.
Inseraty na okładce
wyżej 30%.

Organ Towarzystwa „Muzeum Przemysłowe“ w Rzeszowie.

Redakcja i Administracja mieści się w lokalu Muzeum Przemysłowego, Gmach Sokoła I. piętro.

Nasze Zakłady przemysłowe.

III.

Fabryka wyrobów cementowych i betonowych

Inż. A. Sumpera i Dra T. Pelca

w Rzeszowie.

Trudność obrabiania kamienia i nadawania mu formy jakiej w pewnym danym przypadku potrzebujemy, wywołała konieczność obejrzenia się za materiałem, przy użyciu którego możnaby się owej walki z oporem twardego kamienia pozbyć. To wywołało myśl zastąpienia kamienia innym podatniejszym a równie trwałym materiałem. Myśl taka musiała tem więcej zaprzętać umysły ludzkie, ileże z biegiem czasu trudniejszym i droższym staje się robotnik. Udoskonalenie zaś przyrządów ułatwiających obrabianie kamienia, jakie z biegiem czasu nastąpiło, nie zdoła zastąpić owego braku rąk roboczych oraz zmniejszyć drożyzny robotnika.

Mimo iż w starożytności, za panowania niewolnictwa i łatwym i tanim był robotnik, choć rzecz naturalna bardzo lichym, oglądano się przecież chętnie za surogatem kamienia, któremu by łatwiej pożądaną formę nadać można było, a który przecież trwalszym miał być od drzewa.

Z tych to odległych czasów przekazano nam sposób sporządzania cegieł, które w najdawniejszych budowlach, jednak jeszcze jako surowe niewypalone, były przy najwspanialszych budowlach zamiast kamienia ze skutkiem używane.

Jak dawno cegła wypalana w ogniu jako pierwszy i najstarszy surogat kamienia jest znaną, trudno dociec. Olbrzymie masy cegły zręcznie uformowanej i starannie wypalonej znaleziono w ruinach Babilonii i Niniwy. W ruinach staroegipskiego miasta Lais znaleziono niepaloną cegłę (surówkę). Pałace Krezusa, Manzolusa, Attalusa, wzniesione na kilka set lat przed Chrystusem, budowane były z bardzo pięknej czerwonej na twardo wypalanej cegły.

Nowsze dzieje, nowszymi na tem polu poszczycić się mogą wynalazkami, zwłaszcza od czasu gdy odkryto pewne szczególne właściwości w miale, otrzymanym z wypalenia niektórych gatunków kamienia. Tą bowiem drogą odkryto cement. Jestto ostatecznie pewnego rodzaju zaprawa wapienna, która twardnieje i wiąże się we wodzie i wilgoci, a związawszy się w ten sposób, staje się bardzo twardym, trwałym materia-

łem, przewyższającym niejednokrotnie kamień naturalny a nawet żelazo.

Jeżeli się zważy, że cement pomieszany z piaskiem i żwirem i zaprawiony z wodą na odpowiednią papkę, jest materiałem plastycznym, któremu z łatwością nadawać możemy dowolny kształt i formę, to nie może być dziwne, iż od pierwotnego używania cementu wyłącznie jako materiału spajającego cegłę i kamień, jeden tylko krok był do użycia cementu w innym nawet praktyczniejszym celu.

Te właściwości cementu naprowadziły na wytwarzanie z niego sztucznego kamienia.

Ów sztuczny kamień jaki się dziś z cementu przez odpowiednią domieszkę piasku i żwiru wytwarza jest różnoraki, a zastępuje on ze skutkiem nie tylko prawdziwy kamień n. p. budowlany, chodnikowy, ale także inne kamienie dekoracyjne jak n. p. marmury, dając tak zwane terazzo.

Cement zastępuje w wielu wypadkach drzewo — a równie i żelazo. — Słowem zaledwie 100 lat minęło od wynalezienia cementu, a zastosowanie jego okazuje się dziś najróżnorodniejsze. Postępująca zaś ustawicznie technika nie omieszkła cementowi nadać jeszcze dalsze i rozleglejsze zastosowanie.

Oczywiście iż to rozległe już dziś, a przysiętem najróżnorodniejsze zastosowanie cementu wywołało powstanie różnorakich gałęzi przemysłu cementowego.

Jednym z najważniejszych działów przemysłu cementowego jest fabrykacja sztucznego kamienia, któremu się już z góry przy jego wyrabianiu odpowiednią formę nadaje. Do tego więc działu przemysłu cementowego należy fabrykacja rur cementowych, które wyrabiane bywają o średnicy od 15 cm. do 150 m. Rury te zastępują owe kosztownie i mozolnie budowane dawniej kanały i ścieki, służące do odprowadzania zarówno wody jak i nieczystości kanałowych.

Rury cementowe zastępują dziś używane dawniej drewniane ocembrowania studzien. Oczywiście że woda z takich studzien jest znacznie czystsza i lepsza aniżeli z ocembrowania drzewianego, bo gdy drzewo w wilgoci ulega bu-

twieniu, porastaniu mchem i różną inną roślinnością, co wszystko zanieczyszcza wodę, nadając jej nieprzyjemnego smaku, to studnia z rur cementowych zbudowana dostarcza wody wolnej od tego rodzaju zanieczyszczeń.

I ta sama rura, która służy do urządzenia studni, w innym razie ułożona odpowiednio w rowie przydrożnym, tworzy bardzo dogodny most. A ileż estetyczniejszym jest most taki od tych do niedawna używanych prymitywnych mostków drewnianych dla przejazdu z gościńca w pole.

Cementowe chodniki uliczne, ułożone z odpowiednio uformowanych płyt, coraz więcej wypierają z użycia naturalny kamień. — Ten sam los spotyka kamień, o ile był używany jako znak odległości na granicach lub jako znak przy rozgraniczaniu terenów, a podobnie jako ochrona przy szutrowanych deptakach (krawężnik).

Powoli wypiera cement drzewo, gdyż podatność zaprawy cementowej pozwala na wytwarzanie żłobów dla bydła, co się niesłychanie praktycznem okazało.

Wytrzymałość wyrobów cementowych z jednej strony na wilgoć i zimno, z drugiej na najsilniejsze nawet operacje słońca, pozwoliły na obmyślenie sposobu użycia cementu do pokrywania domostw. Drewniane gonty rugowane nie tylko przez ustawę ale równie przez swą nie-trwałość i łatwą zapalność schodzą coraz więcej z porządku dziennego, a ich miejsce zajmuje dachówka cementowa. Ten sposób krycia dachów okazał się nader praktycznym i to pod wielu względami, a wytrzymałości dachówki cementowej nie dotąd przewyższyć nie zdołało. Przy dachówce cementowej zyskuje równie wygląd zewnętrzny dachu.

Ten tak liczne zastosowanie mający dział przemysłu cementowego, jako fabrykacja kamienia sztucznego, musiał się oczywiście rozwinąć nawet w naszym kraju, gdzie wszystko co z przemysłem pokrewne, niemal zarodek śmierci w sobie nosi.

Liczne też po kraju powstały fabryki wyrobów cementowych, a zakres ich działania ogranicza się na ten lub ów dział wyrobów cementowych.

Fabrykę takich wyrobów cementowych, polegającą głównie na wytwarzaniu sztucznego kamienia, założyli w naszym mieście przed kilku laty pp. Inż. Sumper i Dr Pelc; a nie zrażając się zwykłymi w początkach niepowodzeniami i nieufnością, z jaką wyroby krajowe się spotykają, podnoszą z dnia na dzień swój zakład w każdym kierunku.

Dziś fabryka ta wyrabiając wszystko co wchodzi w zakres kamienia sztucznego, zatrudnia do 20 robotników a przerabia rocznie około 720.000 kg. cementu. Jestto olbrzymia ilość jeżeli się zważy iż przy wyrobie kamienia sztu-

cznego cement stanowi $\frac{1}{3}$ część, podczas gdy na resztę części składa się piasek i żwir.

Wyroby tej stosunkowo młodej fabryki, prowadzonej nader sumiennie i skrupulatnie, wyrobiły sobie już zasłużoną markę.

Fabryka ta pomieszczona w Rzeszowie na tak zwanych „Stajniach“ wyrabia rury kanałowe, kanaliki, dachówkę, gąsiory, krawężniki, graniczniki, żłoby, stopnie betonowe i terazzowe, także posadzki, płyty chodnikowe, kręgi na studnie i wiele innych przedmiotów nader praktyczne a niemal codziennie zastosowanie mających.

Zakłady naukowo-handlowe.

Angielska arystokracja jest najwięcej arystokratyczną, a jednak — zdarzyło się, że kiedy król angielski Wilhelm Orański chciał dwóch wielkich hrabiów Bedforda i Devonshira mianować książętami, wymawia się ostatni od podobnego zaszczytu, mówiąc, że woli zostać przy swojej hrabiowskiej koronie. — To swoje oświadczenie motywował hr. Devonshire wcale dosadnie, mówiąc: „Hrabia, co ma liczną rodzinę, może posłać jednego syna na prawnika, **drugiego do domu kupieckiego dla przysposobienia go do zawodu handlowego**“.

Ten wypadek mało znany naszemu społeczeństwu wskazuje na olbrzymią różnicę między zapatrywaniami dostojnej szlachty angielskiej a inteligentnego społeczeństwa polskiego. U nas mały nawet urzędnik grymasi na wspomnienie, by swego syna oddać do handlu, krzywi się na podobną myśl ubogi dzierżawca gruntu, ze wstętem odpycha ją od siebie szlachcic właściciel a już świętem oburzeniem napęłniłaby ona serce polskiego arystokraty — hrabiego. Być może, że brak zakładów naukowych handlowych rozwój stosunków w tym kierunku powstrzymuje. Swoją drogą brak także starań o poznanie tych zakła-

dów. Chcąc nieco drogę w tym kierunku ułatwić, podajemy poniżej niektóre szczegóły, dotyczące polskich handlowych szkół w Galicyi i zakładów niemieckich.

Wykaz niniejszy nie ma pretensyi do szczegółowego przedstawienia, na które nie pozwala nam brak miejsca. Mimo tego jednak sądzimy, że może on być pożyteczny dla adeptów handlowych i tych, którzyby może w ślady owego arystokraty angielskiego wstąpić zapragnęli.

Kraków, Wyższa szkoła handlowa 4-letnia. Opłata szkolna rocznie 40 K, taksa wstępna 10 K, na środki naukowe 2 K. Warunki przyjęcia: niższe gimnazjum realne, 3 kl. wydziałowa ze wstępnym egzaminem, a zresztą matura gimnazjalna lub szkoły realnej.

Kraków, Kurs abiturjentów. Opłata szkolna 200 K, datek na zbiory naukowe 5 K, ćwiczenia w pracowni towaroznawczej 10 K, przedmioty nadobowiązkowe 1 godzina w tygodniu, rocznie 10—20 K. Warunki przyjęcia: świadectwo maturalne gimnazjalne, realne lub szkoły wyższej fachowej za zezwoleniem Ministerstwa oświaty.

Kraków, 2-klasowa handlowa. Taksa wstępna 10 K, datek na zbiory 2 K, opłata szkolna 40 K. Warunki przyjęcia: 3 kl. wydziałowa, 4 kl. gimnazjalna lub realna.

Kraków, Uzupełniająca szkoła handlowa. Taksa wstępna 2 *K*, opłata szkolna 2 *K*. Dla uczniów i pomocników handlowych z ukończoną szkołą ludową.

Lwów, Akademia handlowa 4-letnia. Czesne 40 *K*, taksa wpisowa 4 *K*, na środki naukowe 2 *K*, należytość za ćwiczenia w laboratorium 6 *K*. Warunki przyjęcia jak w Krakowie w 4-letniej wyższej szkole.

Lwów, Uzupełniająca trzy kursa roczne. Taksa wstępna 2 *K*, na środki naukowe 2 *K*. Warunki przyjęcia jak w takiej szkole krakowskiej.

Wiedeń, Akademia handlowa, kurs abiturjentów. Opłata szkolna 320 *K*, ćwiczenia w laboratorium 20 *K*, wpisowe 20 *K*, datek na przybory szkolne 10 *K*. Warunki przyjęcia: świadectwo maturalne gimnazjum lub realne.

Graz, Akademia handlowa, kurs 4-letni. Opłata szkolna 300 *K*, ćwiczenia praktyczne 10 *K*. Warunki przyjęcia: niższe gimnazjum, realna, uczniowie 3 kl. wydziałowej za złożeniem wstępnego egzaminu.

Graz, Kurs abiturjentów. Należytość szkolna 320 *K*, ćwiczenia praktyczne 20 *K*. Warunki przyjęcia: świadectwo maturalne gimnazjum lub realnej szkoły.

Lipsk. Wolne kursa i odczyty handlowe. Kurs trwa 1 rok (2 półrocza). Należytość szkolna za 2 półrocza 400 *M*, wpisowe 8 *M*, pomieszkanie i utrzymanie od 55 do 150 *M*, na przybory szkolne najwyżej 40 *M*. Wstęp wolny dla wszystkich.

Hamburg, Akademia handlowa, kurs półroczny, honorarium dla tubylców 180 *M*, dla obcokrajowców 270 *M*. Kurs roczny, honorarium za 6 miesięcy dla tubylców 150 *M*, dla obcokrajowców 225 *M*. Kurs dwuletni, honorarium za 6 miesięcy dla tubylców 150 *M*, dla obcokrajowców 225 *M*. Kurs przygotowawczy trzymiesięczny dla obcokrajowców, honorarium 120 *M*. Dostępne dla wszystkich chcących się handlowi poświęcić.

Berlin, Wyższa szkoła handlowa, 4 półrocza (2 lata). Wpisowe dla tubylców 30 *M*, dla obcokrajowców 60 *M*, opłata szkolna dla tubylców 125 *M*, dla obcokrajowców 250 *M*, ćwicze-

nia praktyczne w chemicznym lub fizycznym laboratorium w większej ilości 100 *M*, w mniejszej 40 *M*, świadectwo odejścia 5 *M*, egzamin końcowy dla tubylców 60 *M*, dla obcokrajowców 120 *M*. Wymagane świadectwo maturalne szkół realnych, gimnazyów, albo wyższych szkół fachowych. Zresztą przyjęci mogą być nauczyciele po drugim egzaminie, kupcy z prawem do służby jednorocznej i ci którzy nie posiadają tych warunków, a okażą się przy egzaminie wstępnym uzdolnieni.

Frankfurt nad Menem, Akademia handlowa. Dowolny wybór przedmiotów, nauk i długości studyów. Należytość za uczęszczanie wynosi za godzinę w tygodniu na całe półrocze 5 *M*, 2 godziny tygodniowo 10 *M* i t. d., za ćwiczenia w laboratorium 40, 120 i 160 *M*, kurs języka angielskiego za 1 godzinę tygodniową na półrocze 10 *M*. Warunki przyjęcia te same co i w szkole berlińskiej.

Kolonia, Handlowa szkoła wyższa dla kupców i przemysłowców 4 półrocza, dla nauczycieli handlowych szkół 5 półroczy. Wpisowe 20 *M*, opłata szkolna za jedno półrocze dla tubylców 125 *M*, dla obcokrajowców 250 *M*, ćwiczenia praktyczne w laboratorium chemicznym za półrocze 25 *M*, należytość kasy chorych za półrocze 250 *M*, datek na bibliotekę 5 *M*, należytość za egzamin końcowy dla tubylców 60 *M*, dla obcokrajowców 120 *M*. Warunki przyjęcia te same co w Berlinie.

Uwaga. W krakowskiej i lwowskiej szkole handlowej wymogi do uwolnienia od opłat szkolnych są te same co i w szkołach średnich — jednak uczniowie klasy I. na pierwsze półrocze bezwarunkowo od opłaty uwolnieni być nie mogą.

W szkole handlowej w Lipsku można pod pewnymi warunkami otrzymać wolne miejsce. — Honorarium w tym wypadku za pierwsze półrocze wynosi 125 *M* a za drugie 75 *M*.

We wszystkich powyższych szkołach przedmiotami obowiązkowymi są: język niemiecki i korespondencya, geografia handlowa i statystyka; historia; matematyka: a) algebra i arytmetyka polityczna, b) geometrya, c) rachunki kupieckie; historia naturalna; towaroznawstwo i technologia;

nauka ekonomii, polityki ekonomicznej i skarbowości; prawo handlowe, wekslowe i przemysłowe, nauka o ustroju i zarządzie państwa.

W zakres bądź to przedmiotów obowiązkowych bądź nadobowiązkowych wchodzi: język francuski, angielski, hiszpański, rosyjski, stenografia, kaligrafia, ćwiczenia w pracowni towaroznawczej i w laboratoriach chemicznych lub fizykalnych.

Kilka słów

o rzeszowskich Towarzystwach zaliczkowych.

Od czasu wejścia w życie ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 l. 70 Dz. p. p. kraj nasz zasiany został stowarzyszeniami zarobkowo-gospodarczymi. Stowarzyszeń tych opartych na systemie Schulzego istnieje w kraju z końcem roku 1906 942, zaś opartych na systemie Raiffeisena 576. Ostatnie należą przeważnie do Patronatu przy Wydziale krajowym, który nad nimi wykonuje kontrolę i opiekę, publikując statystykę ich ruchu; natomiast pierwsze stowarzyszenia oparte na systemie Schulzego tworzą w kraju naszym kilka związków i tak: Ruski Sojuz kredytowy, skupiający koło siebie stowarzyszenia ruskie, — Powszechny Związek zorganizowany w roku 1901 i Związek wschodnio galicyjski w Stanisławowie, które jednak wcale żadnego znaku życia o sobie nie dają, tudzież Związek stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie, który corocznie publikacyami o stanie tego rodzaju stowarzyszeń w kraju naszym, okazuje od szeregu lat niezwykłą żywotność. W publikacjach swoich obejmuje on porównawcze sprawozdania ze wszystkich stowarzyszeń całego kraju, wykonując kontrolę i opiekę nad towarzystwami doń należącymi.

Korzystając z ostatniej tego rodzaju publikacji wymienionego a najpoważniejszego Związku lwowskiego p. n.: „Statystyka stowarzyszeń zarobkowo-gospodarczych w Galicyi za rok 1906“, pozwalamy sobie wyjąć stamtąd kilka cyfr odnosnie do stowarzyszeń bliżej nas interesujących a więc rzeszowskich.

W samem mieście Rzeszowie mamy 13 t. zw. Towarzystw zaliczkowych, z których tylko jedno i to najmłodsze, t. j. Bank zaliczkowy, należy do lwowskiego Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Wszystkie inne istnieją samodzielnie nienależąc do żadnego z wyżej wymienionych krajowych związków.

Zdawałoby się, iż tak wielka liczba instytucyj finansowych w naszym mieście obok Kasy oszczędności i filii Banku austr.-węg., które olbrzymimi kapitałami obracają jest za wysoką, że instytucyom tym powinno by braknąć materiału do obrotu, tymczasem cyfry wyjęte ze sprawozdań tychże towarzystw za rok 1906 pouczają, że wszystkie one obracają znacznymi kapitałami, z roku na rok wzrastają, a więc są żywotne. Tych 13 Towarzystw istniejących w Rzeszowie liczyło w roku 1906 4974 członków z ogólną cyfrą 603.595 K 87 h wpłaconych udziałów; fundusze rezerwowe tych instytucyj wynosiły dość znów skromną cyfrę 209.952 K 10 h.

Oszczędności w tychże towarzystwach złożone przez różne osoby wynoszą z końcem roku 1906 poważną kwotę 3,209.064 K 69 h. Jestto chyba dowodem wysokiego zaufania, jakim też instytucye obok Kasy oszczędności się cieszą. Tak wielki napływ wkładek oszczędności do tychże towarzystw tłumaczyć należy wyższem oprocentowaniem wkładek aniżeli rzeszowska Kasa oszczędności wypłaca. Na pożyczkach miały te instytucye z końcem roku 1906 6,422.429 K 79 h, a więc zaledwie 30% więcej aniżeli wynosi łączna suma udziałów, funduszy rezerwowych i wkładek oszczędnościowych.

Wszystkie 13 stowarzyszeń razem wykazują w ogólnym ruchu kasowym 74,705.681 K 71 h, przyczem ogólny czysty zysk w 12 z tychże stowarzyszeń daje cyfrę 74.247 K 43 h. Jedno z tychże stowarzyszeń nie wykazało do statystyki czystego zysku (dlaczego?).

Czas istnienia tych stowarzyszeń jest bardzo odmiennym.

Najdawniejsze jest Towarzystwo zaliczkowe i kredytowe, założone w roku 1870, które długie lata samo obok miejskiej Kasy oszczędności istniało; dopiero bowiem w dwanaście lat później związane zostaje nowe stowarzyszenie pod nazwą:

Towarzystwo kredytowe dla handlu i przemysłu, a w następnym roku a więc 1883 powstaje Towarzystwo kredytowe i oszczędności.

Po dłuższej znów pauzie bo dopiero w roku 1892 zawiązane zostaje Towarzystwo kupieckie i Towarzystwo eskontowe. W roku 1897 powstają już 4 nowe stowarzyszenia a to: Związek kredytowy komercyjny, Kupieckie towarzystwo bankowe dla handlu i przemysłu, Towarzystwo wzajemnych zaliczek i oszczędności, oraz Towarzystwo zaliczkowe i oszczędności.

W roku 1901 zawiązane zostaje stowarzyszenie pod nazwą: Związek kredytowy dla drobnego handlu i drobnego przemysłu, w następnym zaś roku Bank ludowy i Zakład kredytowy a w końcu w roku 1906 Towarzystwo Banku handlowego i Bank zaliczkowy.

Wedle powołanych wyżej statystycznych zestawień pobierany był w tychże towarzystwach od udzielanych pożyczek procent w stosunku od $6\frac{1}{2}\%$ do 9% , dywidenda od udziałów wynosiła między 4% a 6% i w tymże samym mniej więcej stosunku oprocentowywane były wkładki oszczędnościowe.

Po roku 1906 powołane zostały do życia w Rzeszowie dwa nowe stowarzyszenia, które dopiero z przyszłym rokiem objęte zostaną wydawaną przez „Związek“ statystyką.

Obok tych 13 a względnie dziś już 15 Towarzystw zaliczkowych w samym mieście Rzeszowie, istnieje nadto około 50 takich towarzystw w najbliższych miasteczkach, należących do okręgu rzeszowskiego sądu obwodowego i w tutejszy rejestr handlowy wpisanych. Ogólnikowe zestawienia z tychże towarzystw postaramy się zebrać na przyszłość.

Z giełdy towarowej za grudzień.

Ceny rozumieją się za 100 kg loco Wiedeń.

Surowiec żelazny	K	12—
Żelazo sztabowe		23— do „ 24—
Blacha żelazna na rezerwoary		27 50 do „ 28 50
Blacha żelazna kotłowa		31 50 do „ 32 50
Blacha dachowa żelazna czarna		31— do „ 32—
Blacha dachowa żelazna cynkowana		49 50 do „ 50 50
Blacha dachowa cynkowa		82 60 do „ 83 60
Blacha miedziana		250— do „ 255—
Miedź nowa do topienia		182— do „ 185—
Cyna angielska		425— do „ 430—
Ołów miękki		53— do „ 54—

Mosiądz do topienia	„	90—
Minia	„	68—
Trawersy żelazne	„	24 20
Oleje lniane	„	69—

JÓZEF GROSS

rymarz i siodlarz

== w Rzeszowie, Nowe miasto ==

(133) otworzył

Fabrykę pasów maszynowych.

Kazimierz Gorliński

Pracownia artystyczna rzeźby w drzewie

(129)

złożona w roku 1894

== w Rzeszowie. ==

Założona
w roku 1884.

ŚLUSARNIA

Wielokrotnie
odznaczona.

J. A. BAROWICZA

w Rzeszowie.

Wykonuje wszelkie roboty konstrukcyjne, budowlane, ornamentacyjne, oraz naprawy w zakresie ślusarstwa wchodzące po cenach konkurencyjnych. (128)

Międzynarowe przedsiębiorstwo handlowe
szczególnie z Rosyą

N. KATZNER

dom spedycyjno-komisowy w Podwołoczyskach,
Wołoczysku, Brodach i Radziwiłowie.

Stałe taryfy przewozowe (stawki) do Rosyi i z Rosyi wraz z wszelkimi kosztami i fachowe ocenie. — Wywóz wetny drzewnej, desek na skrzynki dla jaj, brusków i tocydeł dla kos i zniwiarek. — Sprzedaż węgla kamiennego, koksu i antracytu. — Herbata w oryginalnych paczkach z ces. rosyjską banderolą rządową.

Adres: N. Katzner w Podwołoczyskach.

CUKIERNIA JÓZEFA LEWICKIEGO

(132) w Rzeszowie, przy ul. 3-Maja l. 5

poleca Szanownej Publiczności zawsze świeże cukry deserowe znakomitej jakości a to: pomadki, czekoladki, owoce smarzone, karmelki, herbatniki w kilkunastu gatunkach.

Codziennie świeże ciastka.

Przyjmuje zamówienia na torty i pieczywo świąteczne, lody i kremy, które najstaranniej wykonuje. — Zamówienia zamiejscowe odwrotną pocztą najdokładniej uskutecznia.

O każdej porze podaje kawę, herbatę, czekoladę, wina i likiery i inne napoje najlepszej jakości.

Liczne dzienniki krajowe i zagraniczne i bilard, usługa sumienna.

———— Lokal otwarty do 12. w nocy. ————

Księgarnia M. MATULI w Rzeszowie

poleca

(131) NA GWIAZDKĘ

swój bogato zaopatrzony skład prześlicznych wydawnictw gwiazdkowych dla dorosłych i dzieci, ogromny wybór kart świątecznych i noworocznych, ozdobnych kasetek z papierem listowym, albumów, szopek, kalendarzy
===== ściennych i innych na podarki stosownych przedmiotów. =====

Księgarnia poleca również swoje od Nowego Roku otwarte

BIURO DZIENNIKÓW

i przyjmuje prenumeratę na wszelkie pisma krajowe i zagraniczne.

Na podarki gwiazdkowe.

Kilimy w cenie od 12 koron począwszy.

Wyroby koszykowe.

Perfumerye i Kosmetyki.

Tace i inne Podstawki rzeźbione.

Wyroby ze srebra i brązu.

Koce, Kocyki w cenie od 5 kor. począwszy.

Fartuszki bardzo zdobne w cenie od 2 koron począwszy.

Przeróżne Zabawki i Drobiazgi.

(126)

Poleca

Muzeum przemysłowe

w Rzeszowie

Gmach „Sokoła“ I. piętro.

Na podarki gwiazdkowe.

Popierajcie przemysł krajowy.

Popierajcie przemysł krajowy.

DRUKARNIA
- J. A. PELARA -
W RZESZOWIE
ul. Trzeciego Maja 2.

przyjmuje wszelkie roboty w zakres
drukarstwa wchodzące, wykonując je
z największą starannością i po cenach
o o o umiarkowanych. o o o

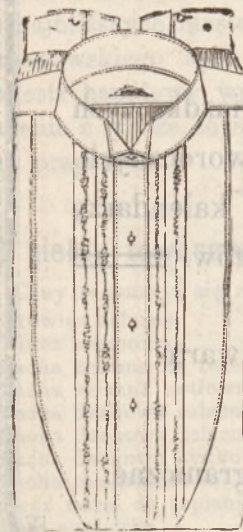
△ △ △

Rok założenia 1840.

(109)

MARKA OCHRONNA

ROBERT DONT
w Rzeszowie, przy ul. Trzeciego Maja 2.

poleca swój

MAGAZYN BŁAWATNY i BIELIZNY

Płócien czysto lnianych krajowych, czeskich i śląskich, Bielizny stołowej, Ręczników, Chustek do nosa, Płócienek, Oxfortów, Perkali białych i kolorowych, Drellichów na materace, Drelliszków liberyjnych, Materyi wełnianych, Dywanów, Chodników, Kocyków, Kołder, Chustek do odziania, Pledów, Firanek, Kap na łóżka, Pończoch, Skarpetek, Krawatek, Rękawiczek i Parasoli. — Również skład Nicli do szycia, Tasemek białych, Szlerek i Wstawek haftowanych, Koronek różnych i wielu innych drobiazgów.

CERATY NA MEBLE i STOŁY, CHODNIKI i DYWANY LINOLEUM.

Kalosze prawdziwe rosyjskie.

KILIMKI WYROBU KRAJOWEGO.

KAPELUSZE, CZAPKI. Wyłączny skład kapeluszy c. k. fabr. nadw. P. i C. Habiga z Wiednia i prawdziwych styryjskich J. Pichlera z Gracu.

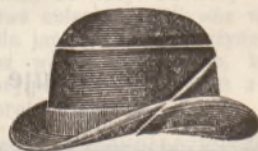
Wyłączny skład PRAWDZIWEJ BIELIZNY Prof. Dra G. Jägera po cenach fabrycznych.

WŁASNY WYRÓB BIELIZNY i KOŁDER.

Za świeżą i czystą wełnę w kołdrach mojego wyrobu ręcz.

Przyjmuje się zamówienia na całe wyprawy własnego wyrobu od najskromniejszych do najwykwintniejszych. — Przyjmuje także zamówienia na bieliznę: męską, damską i dziecięcą wedle wzoru lub specjalnych życzeń i wykonuje takową jak najstaranniej po cenach nader przystępnych.

(118) Ceny możliwie najniższe — stałe.

JULIAN GONDECKI

właściciel pracowni introligatorskiej
połączonej z wyrobami kufrów, wa-
lizek do podróży i torb szkolnych
w Rzeszowie, ul. Sandomierska l. 20.

ma zawsze na składzie wyżej
wymienione wyroby w najrozma-
itszych wykończeniach. Na zamó-
wienia z prowincyi udziela się
wyjaśnień. Wykonanie szybkie
- i staranne po niskich cenach. -

Kupcy w hurtownych ilościach
- - - otrzymują znaczny opust. - - -

(115)

Stanisława Romańska

HADEL WYROBÓW MASARSKICH

w Rzeszowie, przy ul. Trzeciego Maja
poleca znane z doborowej jakości i prze-
dniego smaku wyroby masarskie krakow-
(114) skiej firmy:

SATALECKIEGO.

RESTAURACYA i WINIARNIA

Władysława Ingłota

— w Rzeszowie —

otwarta

od godziny 8. rano do 2. w nocy.

(118)

MAGAZYN TOWARÓW

- drobiazgowych, galanteryjnych i konfekcyi męskiej -

H. WIERZYCKIEGO

w Rzeszowie, ulica Kościuszki

(112)

— poleca: —

Bieliznę męską białą i kolorową. — Bieliznę wełnianą.

Kapelusze Wilh. Plessa. — Czapki.

Kalosze rosyjskie i amerykańskie. — Krawaty. — Rękawiczki.

Przybory toaletowe: grzebień, lusterka, szczotki. — Przybory podróżne.

Wyroby galanteryjne ze skóry i metalu. — Chińskie srebro.

Ceraty na stoły. — Linoleum.

Przybory szkolne i kancelaryjne. — Papiery listowe.

Zabawki dzieciinne.

HERBATA SZARSKIEGO, GROSSEGO i POPOWA.

Odznaczona srebrnym medalem

„HYGIENA”

jedyna w kraju fabryka niepalnych

PŁYT SŁOMIANYCH
JANA WOJCIECHOWSKIEGO

(106) w Oskrześnięcach pod Kołomyją

wyrabia płyty słomiane różnej grubości na zamówienia

Do ścian działowych i zewnętrznych, erkierów, lodowni, kurników, całych budynków, will, hoteli, pawilonów, sanatoriów, kiosków, domów letnich, sklepień w kościołach, cerkwiach i t. p.

Płyty słomiane mają tę zaletę, że są lekkie, trwałe, nieprzepuszczają zimna, ciepła, głosu, wyprawione zaprawą wapienną, gipsową lub hydrauliczną, tworzą niezrównany materiał w budownictwie.

Taniością płyt i szybkością w ustawianiu ścian i całych budynków zaoszczędza się 75 procent kosztów.

Kolej, poczta i stacya telegraficzna **Kołomyja.**

Głos Rzeszowski

wychodzi w każdą sobotę o godz. 6. wieczorem, dochodzi abonamentów prowincjonalnych w niedzielę o godz. 9. rano.

Rok XI. wydawnictwa.

Prenumerata wynosi w miejscu rocznie Kor. 8., kwartalnie Kor. 2., z przesyłką rocznie Kor. 9-60, kwartalnie Kor. 2-40.

Ogłoszenia zwykłe za wiersz jedno szpaltowy petitowy albo jego miejsce 10 h. — Nadesłane 30 h za wiersz. — Za dołączenie prospektów, ogłoszeń, sprawozdań do całego nakładu Kor. 8.

Biuro Redakcyi i Administracyi

Rzeszów, ul. 3-Maja l. 7. (II. piętro).

(105)

Największy skład dla Galicyi Gramophonów i płyt po cenach fabrycznych
TADEUSZ GÓRSKI
Lwów, plac Maryacki 8.

(120)

Inż. LEONARD NITSCH i Spółka

Kraków, ul. Kolejowa l. 18. B.

projektują i wykonują

WODOCIĄGI dla miast, gmin, folwarków, fabryk, ogrodów, gmachów publicznych, domów prywatnych itd.

Poszukiwanie i uchwycenie źródeł. — Wiercenie studzien. — Ustawianie pomp. — Instalacje

(100) — domowe z klozetami, łazienkami itd. —

CENTRALNE OGRZEWANIE wszelkich systemów i wentylacje. — Łaźnie. Mechaniczne pralnie suszarnie, itd. —

Najlepsze referencye z dotychczas wykonanych robót. — Kosztorysy bezpłatnie.

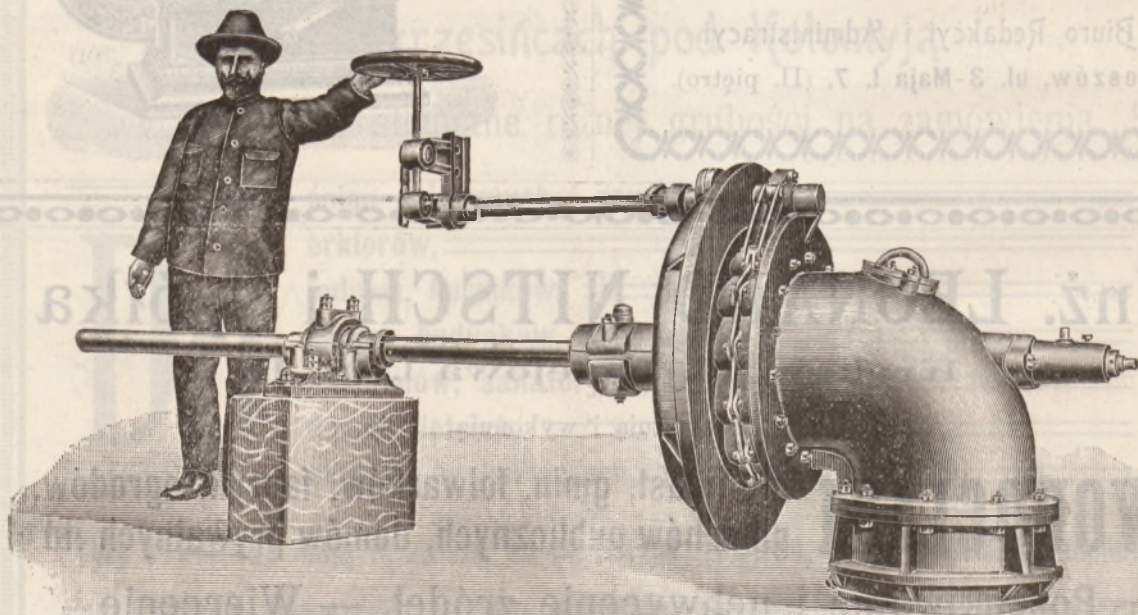
Józef Szaynok

Biuro techniczne, Odlewnia żelaza i Fabryka maszyn
w Rzeszowie, ul. Sobieskiego 1. 7. (101)

TURBINY.

Galicja posiada bardzo wiele wód, których energia dałaby się zużytkować w przemyśle. Dotąd większość istniejących motorów wodnych to nader prymitywnie urządzone koła wodne, których dzielność wynosi nieraz zaledwie 40% a nadto przeniesienie siły pożera znaczną część z trudem uzyskanej energii. Dobrze zbudowana i należyście obliczona turbina pracuje z dzielnością około 80%, dając na wale tak wielką ilość obrotów, że zbędnem jest urządzenie przystawek trybowych, zużywających wiele energii. Uruchomienie przenośni fabrycznych uskutecznia się przy turbinach zazwyczaj przy pomocy pasów albo lin.

Przy urządzeniu turbiny nader ważną jest rzeczą dostosowanie projektu do warunków miejscowych. Wykonać się to da jedynie po przeprowadzeniu pomiarów na miejscu ustawienia.

Pojedyncza turbina leżąca systemu Francisa.

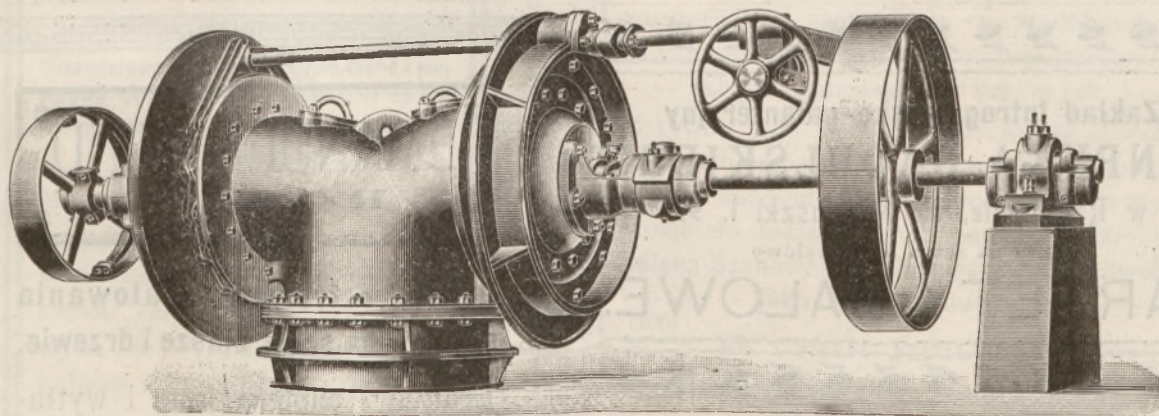
Dotąd żadna z fabryk krajowych turbin nie wyrabiała, musiano się przeto zwracać do fabryk obcych, które albo liczyły znaczne kosztu przyjazdu inżynierów, albo sprzedawały turbiny na podstawie informacji niefachowych pośredników. Nieraz też dają się słyszeć narzekania na złe działanie turbiny, wykonanej przez pierwszorzędne nawet firmy zagraniczne. Winą złego działania jest zawsze niedostosowanie projektu do warunków miejscowych, oraz brak dozoru technicznego przy robotach budowlanych i ustawieniu turbiny.

Okoliczności te spowodowały mnie do podjęcia budowy turbin. Fabrykę moją zaopatrzyłem w specjalne urządzenia do budowy turbin, mogę przeto wykonywać kompletne urządzenia turbin dla wszelkich ilości wody i wszelkich spadów. Pomiary ilości wody i spadu, oraz projektu robót wodnych wykonuję na żądanie, licząc ceny umiarkowane, przyczem należyć zapłaconą za projekt wliczam na rachunek urządzenia turbiny w razie poruczenia mnie wykonania urządzenia.

Niżej podaję opis turbin wykonanych w mojej fabryce:

Pojedyncza turbina systemu Francisa składa się z pierścienia podstawowego, komory turbinowej z łożyskiem stopowem, płyty bocznej z łożyskiem, wału turbinowego, koła turbinowego, łopatek doprowadzających wodę, przyrządu do nastawiania łopatek, oraz łożyska zewnętrznego. Komora turbinowa posiada dla łatwiejszego czyszczenia, oraz ustawiania pokrywę zamykaną hermetycznie. Umieszczone w komorze turbinowej łożysko stopowe jest nastawialne, a smaruje się go tłuszczem stałym, doprowadzanym ręką z wnętrza budynku. Płyta boczna ma przykręcone z boku łożysko samosmarujące najnowszej konstrukcyi, oraz posiada dwa dławiki. Przez górny przechodzi wał do nastawiania łopatek, przez dolny dławik przechodzi wał turbinowy. Na wale tym jest zaklinowane koło turbinowe posiadające kute, prasowane łopatki, osadzone w lanych krążkach. Łopatki doprowadzające wodę są ruchomo osadzone na ośkach i posiadają łożyska wyłożone metalem, by zapobiedz rdzewieniu. Wszystkie łopatki są sprzężone tak, że nastawianie łopatek na różne ilości wody odbywa się na całym obwodzie równocześnie. Uruchomienie łopatek uskutecznia się odpowiednim przyrządem, który wskazuje na podziałce położenie łopatek. Przyrząd ten uruchomiony jest kółkiem ręcznem, które może być umieszczone tuż przy turbinie (jak na rysunku), albo w pewnej odległości od turbiny. Przez zamknięcie łopatek można zastanowić ruch turbiny. Oprócz łożyska na płycie bocznej i w komorze turbinowej wykonuję zazwyczaj jeszcze trzecie łożysko celem lepszego podparcia osi. Dając trzecie łożysko zewnętrzne można wykonać dłuższą oś i umieścić na niej kilka kół pasowych, co znacznie ułatwia rozprowadzenie siły i czyni zbędnymi ciężkie wały transmisyjne.

Podwójna turbina leżąca systemu Francisa.

Turbina ta podobnie zbudowana jak poprzednia posiada jednak dwa koła turbinowe na jednym wale. Turbiny podwójne mają stosunkowo większą ilość obrotów niż pojedyncze i umożliwiają uruchomienie maszyn roboczych z obu stron. Dają się one z korzyścią zastosować tam, gdzie chodzi o uruchomienie dwu zakładów przemysłowych n. p. młyna i tartaku.

Oprócz wyżej opisanych wyrabiam także inne turbiny, wybierając zawsze najodpowiedniejsze typy.

Plany i kosztorysy urządzeń turbinowych, młynów i innych zakładów przemysłowych wykonuję na żądanie bezpłatnie.

Adres dla telegramów: **Szaynok, Rzeszów.**

Przeciw wypadaniu włosów.

== Dra Ů H M Y ==

(123)

Puder na włosy w płynie.

Odtkuszcza i oczyszcza skórę z łupieżu i drobnoustroji. Wzmacnia włosy i robi je miękkimi i puszystymi, zapobiega ich wypadaniu.

Medale srebrne na Wystawach: przyrodniczo-lekarskiej w r. 1900 w Krakowie i w r. 1907 we Lwowie.

Do nabycia w Aptekach i Drogueryach.

Zakład introgatorsko-galanteryjny
HENRYKA GADULSKIEGO

w Rzeszowie, ul. Kościuszki l. 9,

(104) poleca na sezon karnawałowy

KARNETY BALOWE.

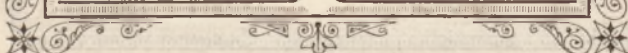

Pierwsza krajowa

FABRYKA KRAWATEK

(111) w **Krakowie**

róg Rynku i ul. św. Jana l. 1.

EMANUEL WIND
RZESZÓW

**Zakład artystyczny malowania
szyldów na szkłe, blasze i drzewie.**

Tablice i numera lane i wytła-
--- czane z różnego metalu. ---

Wykonuje też wszelkie roboty lakier-
nicze i malarskie w różnych stylach
- gustownie po cenach najniższych. -

(124)

Cennik Win owocowych

z Fabryki

K. KRIEGA w RZESZOWIE

w butelkach $\frac{3}{4}$ litrowych.

Wina z jabłek	po kor.	1:10
„ jałowcowe	„ „	1:10
„ szuwarowe	„ „	1:30
„ malinowe	„ „	1:30
„ porzeczkowe	„ „	1:30
„ górskie	„ „	1:30
„ borówkowe	„ „	1:30
„ brzoskwiniowe	„ „	1:30
„ tarkowe	„ „	1:30
„ pomarańczowe $\frac{1}{2}$ lit. „	„ „	1:50
„ z gruszek	„ „	1:20
„ z śliwek, jasne	„ „	1:30
„ z śliwek, ciemne	„ „	1:30
„ z czereśni, jasne	„ „	1:30
„ z czereśni, ciemne	„ „	1:30
„ z wiśni, jasne	„ „	1:30
„ z agrestu	„ „	1:30
„ morelowe	„ „	1:50
„ leśne	„ „	1:50

Czereśniowe ciemne, śliwkowe, leśne i morelowe wina wlane ($\frac{1}{2}$ kieliszka) do gorącej osłodzonej wody, są wybornym trunkiem zamiast herbaty.

Moje wina owocowe są wyrabiane bez dolewania wody, zawierają przeto od 33 do 40% pożywnych części. Tak zwanych win stołowych nie wyrabiam, gdyż dolać połowę wody, aby mieć stołowe, może sam odbiorca.

Wino leśne i pomarańczowe wyczerpane, świeże będzie w marcu.

Na wystawie w Krakowie udzielono medal srebrny, we Lwowie srebrny i złoty. Na wystawie w Tarnowie uznano wina za „bardzo dobre“ i przyznano medal srebrny.

Począwszy od 10 butelek wysyła się kolejną. Wysyłek pocztą nie nadaje się z powodu ciężaru szkła. Opakowania się nie wlicza.

Z poważaniem

K. Krieg.

(121)

Gobeliny — Serwety — Obrazy ścienne.

WYPRAWY ŚLUBNE

(122)

wykonuje

tanio i starannie

PRACOWNIA HAFTU RĘCZNEGO

w Rzeszowie, ul. Kościuszki l. 9.

Wszelkie przybory do haftu.

Na Gwiazdkę!

Na Imieniny!

Nowa polska fabryka tutek cygaretowych

-- „ŚWIT” --

we Lwowie, przy ul. Miłkowskiego l. 2.

odznaczona za wyroby swoje na wystawie przyrodniczo-lekarskiej i higienicznej zjazdu lekarzy i przyrodników polskich, uchwałą z dnia 25. lipca 1907, medalem brązowym, rozszerzyła i zaopatrzyła się w doborowy towar najlepszej marki z najprzedniejszych ---- fabryk francuskich i krajowych. ----

Z tytułu tego zjednuje sobie coraz szersze koła odbiorców nie tylko w kraju, ale uzyskuje z każdym dniem silniejszy zbył w wywozie do krajów południowych monarchii, poleca Szanownej Publiczności wyroby swoje ----- jako tutki zdrowotne. -----

(108)

Wyrób krajowy.

OSKAR WEINTRAUB

(116)

w Rzeszowie

poleca swój bogato zaopatrzony skład
Cukierków, Pomadek, Czekolady, Herbatników, Pierników, Marmolady i Kakao.

Stachiewicz i Abrysowski

we Lwowie, Rynek l. 32.

===== polecają na każdą porę roku =====

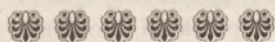
Materyały jedwabne, wełniane i bawełniane,

===== na suknie damskie i dziecinne =====

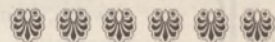
Płótna, Chiffony i Bieliznę stołową

===== Firanki koronkowe, =====

Kołdry i Kocyki, Pledy damskie i męskie.

Próbki na żądanie.

SZYMON GELBGIESSER

RZESZÓW

**Odlewnia metali i żelaza, warsztat
maszynowo mechaniczny i mosiężniczy**

istnieje od roku 1830

poleca wszelkie odlewy metalowe i żelazne
w stanie surowym lub obrobionym z własnych
lub nadesłanych modeli jako też rysunków.

**Wykonuje całkowite urządzenia gorzelń, browa-
rów, wodociągów, tartaków, młynów i t. p.**

Wszelkie armatury maszynowe, sikawki, pompy,
studnie najrozmaitszej konstrukcyi.

**Specyalny długoletni warsztat naprawy maszyn
parowych i rolniczych.**

(117)

Jedyny w Galicyi wyrób aparatów do piwa.

Pawła Ciompy

pierwsze popularnie opracowane

Wzory do zeznania i obliczania podatków

(domowych, osob.-dochod., pensyjn.,
rentowych i zarobk.) dokładnie i dla
każdego zawodu już zupełnie i szcze-
gółowo przygotowane przykłady.

Wydatek opłaci się kilkakrotnie.

Cena 2 K 50 h, pocztą o 35 h więcej.

(107)

Księgarnia

D. E. Friedleina w Krakowie.

Krajowy Warsztat wytrobów betonowych

(127)

W RZESZOWIE

obok stacyi kolejowej: Rzeszów-Staroniwa

wyrabia i posiada na składzie wszelkie
wytroby betonowe, potrzebne do budo-
==== wy dróg i kanalizacyi. ====

==== Ceny nizkie. ====

Materiał doborowy.

Na żądanie cennik darmo i opłatnie.

Nieustająca Wystawa

Wyrobow przemysłu krajowego

utrzymywana przez

Muzeum Przemysłowe w Rzeszowie

w gmachu „Sokoła“ na I. piętrze
otwarta codziennie od 9. do 1. w południe i od 3. do 7. po południu.

===== **Wstęp bezpłatny.** =====

Zarząd Nieustającej Wystawy pośredniczy w sprzedaży znajdujących się na Wystawie przedmiotów, jak niemniej w zamawianiu tychże u źródeł.

Z świeżo nadesłanych na Wystawę przedmiotów poleca się szczególnie
na podarunki gwiazdkowe:

Wyroby koszykarskie jak kufry, kosze miastowe, pocztowe, na bieliznę i drzewo, budki kąpielowe, stoły, krzesła, fotele, kanapy, łóżka, taborety, szafki, półki, kasety i kasetki, kosze na kwiaty i na papiery, garnitury meblowe i t. d.;

Wyroby ceramiczne jak zastawy do kawy i herbaty, wazon, świeczniki, medaliony, flakoniki, puszki oszczędnościowe, zabawki i t. d.;

Wyroby platerowane i srebrne jak noże, widelce, łyżki, cukiernice, samowary do ogrzewania węglem lub spisytusem, talerze, koszyczki, szpilki, breloki i t. d.;

Wyroby lniane jak płótna, chustki do nosa, serwety, ręczniki, ściereczki, rękawiczki do nacierania i t. d.;

Wyroby sukienne i wełniane jak materye na ubrania, koce, bundy, fartuszki, kilimy, dywany, portiery i t. d.;

Wyroby drzewiane stolarskie, tokarskie i snycerskie: tace, podstawki półeczek, talerze, igielniki, puszki, wieszadła i t. d.;

Wyroby żelazne i mosiężne jak łóżka, zamki, wieszadła kuchenne i pokojowe, odlewy dekoracyjne, lichtarze kościelne, kasy, taczki, medaliony sławnych ludzi, laski żelazno-skórzane, ciężarki i inne przedmioty do gimnastyki i t. d.;

Wydawnictwa Towarzystwa szkoły ludowej jak telegramy, pocztówki, obrazy, znaczki na listy, kalendarze i t. d.;

Wyroby blacharskie jak samowary, podlewaczki, puszki, dekoracje ogrodowe i t. d.;

Wina owocowe różnego gatunku i smaku;

Hafty ręczne i maszynowe zaczęte i wykończone;

Różne inne drobiazgi jak guziki niciane i jedwabne, krawatki, makaty ręcznie malowane, puder płynny, pocztówki (korespondentki) różnych krajowych wydawnictw, słomiane płyty niezapalne na ściany przedziałowe, dachy i t. d.;